

LAKIALOITE 178/2000 vp

Laki neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä ydinvoiman lisärakentamisesta

Eduskunnalle

Lakialoitteessa ehdotetaan säädettäväksi laki neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä ydinvoiman lisärakentamisesta. Laki perustuu teknisesti neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi säädettyyn lakiin (578/1994), jolloin ensimmäisen kerran käytettiin vuodelta 1987 olevaa neuvoa-antavaa kansanäänestystä koskevaa lainsäädäntöä (570/1987).

Neuvoa-antava kansanäänestys ydinvoiman lisärakentamisesta on perusteltua useastakin syystä:

1. Ydinvoiman lisärakentaminen on kauas tulevaisuuteen ulottuva energia- ja ympäristöpoliittinen valinta, jossa kansan mielipiteet jakautuvat mittausten mukaan lähes tasan.

2. Vaikka kysymys on energiapolitiikan kokonaisuudesta, on ydinvoiman lisärakentaminen silti luonteeltaan sellainen selkeä valinta, joka sopii hyvin neuvoa antavan kansanäänestyksen kohteeksi.

3. Nykyistä eduskuntaa valittaessa ydinvoima ei juuri ollut vaalien alla kansalaiskeskustelun aiheena.

4. Suoraa kansanvaltaa ei pidä nähdä edustuksellisen demokratian vaihtoehtona, vaan sitä täydentävänä päätöksenteko- ja osallistumistapana, jollaisen soveltuvuus poliittiseen järjestelmäämme vahvistettiin viimeksi uutta perustuslakia säädettäessä. Se voisi olla omiaan lisäämään kansalaisten kiinnostusta demokraattista järjestelmää kohtaan laajemminkin. Äänestettäessä

vuoden 1994 lopussa Suomen liittymisestä Euroopan unionin jäseneksi oli äänestysprosentti 74.

Aloitteen mukaan äänestys toimitettaisiin 18 päivänä marraskuuta 2001. Äänestäjien vastattavaksi esitettäisiin tuolloin seuraava kysymys: "Tuleeko Suomeen rakentaa lisää ydinvoimaa?" Äänestäjän tulisi vastata kysymykseen "KYLLÄ" tai "EI". Äänestyksen tulos vahvistettaisiin 4. päivänä äänestyksen jälkeen.

Jotta kannanotto ydinvoiman lisärakentamiseen olisi mahdollista, se edellyttää tehokasta ja monipuolista tiedotusta aiheesta samoin kuin siitä, mistä kansanäänestyksessä on kysymys. Valtioneuvoston päävastuulla olevan virallisen tiedottamisen lisäksi kansalaiskeskustelun merkitys on tässä keskeinen.

Aloitteessa ehdotetaan, että lakiin neuvoa antavasta kansanäänestyksestä ydinvoiman lisärakentamisesta sisällytettäisiin säännökset äänestyksen ajankohdasta, aiheesta, vaihtoehtoista äänestäjille, äänestyslipusta, äänestämistavasta, tiedottamisesta ja eri vaihtoehtoja koskevan tiedottamisen tukemisesta. Sovellettaviksi tulisivat soveltuvien osien myös perustuslain, kansanäänestysten menettelylain (571/1987) ja vaalilain säännökset.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä ydinvoiman lisärakentamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
säädetään:

1 §

Kansanäänestyksen toimittamisaika ja -menet- tely

Ydinvoiman lisärakentamisesta toimitetaan neuvoa-antava kansanäänestys 18 päivänä marraskuuta 2001. Kansanäänestyksessä noudatetaan menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annettua lakia (571/1987), jollei jäljempänä toisin säädetä.

2 §

Ennakkoäänestys

Ennakkoäänestys aloitetaan 11. päivänä ennen äänestyspäivää sekä lopetetaan ulkomailla 8. päivänä ja kotimaassa 5. päivänä ennen äänestyspäivää. Postin tilapäisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja Suomen edustustoissa ennakkoäänestys voi, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kestää lyhyemmänkin ajan.

Kotiaäänestys tulee toimittaa aikaisintaan 11. päivänä ja viimeistään 5. päivänä ennen äänestyspäivää. Kotiaäänestykseen on ilmoitauduttava viimeistään 12. päivää ennen äänestyspäivää.

3 §

Kysymyksenasettelu ja vastausvaihtoehdot

Kansanäänestyksessä esitetään äänestäjien vastattavaksi seuraava kysymys: "Tuleeko Suomeen rakentaa lisää ydinvoimaa?" Äänestäjän tulee vastata kysymykseen joko "KYLLÄ" tai "EI".

4 §

Äänestyslippu

Kansanäänestyksessä käytetään yhtä äänestyslippua. Se painetaan valkealle paperille, sen on oltava vakiokokoa 148 x 210 mm, siitä on selvästi käytävä ilmi, miten se taitetaan kokoon, ja sen on turvattava äänestysalaisuuden säilyminen. Äänestyslipun sisäpuolelle painetaan otsikko, jossa mainitaan, että äänestyslippua käytetään 18.11.2001 toimitettavassa neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä lisäydinvoiman rakentamisesta. Äänestyslipun taitekohdan oikealle puolelle painetaan 3 §:ssä mainittu kysymys ja sanat "KYLLÄ" ja "EI" sekä kumpaakin vastausvaihtoehtoa varten ruutu siten sijoitettuna, että ruudun sijoituksesta käy selvästi ilmi, kumpaa vastausvaihtoehtoa se tarkoittaa. Äänestyslippuun painetaan vielä ohje äänestysmerkinnän tekemisestä.

5 §

Äänestäminen

Äänestäminen tapahtuu merkitsemällä rasti (x) jompaankumpaan äänestyslipussa olevista ruuduista.

Äänestyksessä ei sovelleta, mitä menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädetään äänestäjän mahdollisuudesta ilmaista, ettei hän kannata mitään esitetyistä vaihtoehdoista.

6 §

Äänestyslipun mitätöiminen

Sen lisäksi, mitä vaalilain (714/1998) 85 §:n 1 momentin 1—4 ja 6 kohdassa säädetään, on ää-

nestyslippu mitätön, jos äänestysmerkintä on tehty kumpaankin äänestyslipussa olevaan ruutuun, tai jos sitä ei ole tehty lainkaan taikka se on niin epäselvä, ettei siitä käy ilmi, kumpaa vaihtoehtoa äänestäjä on kannattanut.

Äänestyslippuun rastin lisäksi tai sen sijasta tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, kumpaa vaihtoehtoa äänestäjä on kannattanut, ei ole pidettävä asiattomana eikä äänestyslippua tällaisen merkinnän johdosta mitätöidä.

7 §

Äänestyksen tuloksen vahvistaminen

Vaalipiirilautakunta vahvistaa äänestyksen tuloksen vaalipiirissä 3. päivänä äänestyksen jälkeen pidettävässä, kello 18 alkavassa kokouksessa ja ilmoittaa tuloksen heti Helsingin vaalipiirilautakunnalle. Saatuaan kaikilta vaalipiirilautakunnilta tiedon äänestyksen tuloksesta vaalipiirissä Helsingin vaalipiirilautakunta vahvistaa äänestyksen tuloksen koko maassa 4. päivänä äänestyksen jälkeen pidettävässä, kello 12 alkavassa kokouksessa.

8 §

Tiedottaminen ja sen tukeminen

Valtioneuvosto hyväksyy oikeusministeriön esittelystä yleisistunnossaan tiedotteen, jossa selostetaan mahdollista lisäydivoiman rakentamista ja jossa todetaan, mistä kansanäänestyk-

sessä on kysymys. Tiedote toimitetaan niille, joille lähetetään ilmoitus äänestysoikeudesta sekä saatetaan muullakin tavoin kansalaisten tiedoksi ja saataville. Tiedote voidaan toimittaa ilmoituskortin ja -kirjeen yhteydessä.

Valtion vuoden 2001 ensimmäisessä lisätalousarviossa tarkoitukseen varattu määräraha on jaettava harkinnanvaraisina avustuksina tasapuolisesti eri vaihtoehtoja koskevan tiedottamisen tukemiseen.

Avustukset myöntää valtioneuvoston kanslia.

9 §

Tarkemmat määräykset ja ohjeet

Oikeusministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä ja ohjeita tämän lain soveltamisesta.

Valtioneuvoston kanslia antaa tarkemmat määräykset ja ohjeet 8 §:n 2 momentissa tarkoitettujen avustusten tarkemmista jakoperusteista sekä niiden hakemisesta, myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2001.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2000

Mirja Ryynänen /kesk
Johannes Leppänen /kesk
Mauri Salo /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk
Tero Mölsä /kesk
Tanja Karpela /kesk

Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Petri Neittaanmäki /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk

